

Koncepci, kterou v DIC uplatňujeme, jsem měla v hlavě už od dob studií

Ing. Mgr. Sevilou Kačenová

K rozhovoru s Ing. Mgr. Sevilou Kačenovou jsem se sešla těsně před Vánocemi v útulné tréninkové kavárně Start, jež je součástí soukromého Dětského integračního centra v Hurbanově ulici. Na pozici ředitelky tohoto zařízení působí již dvacet let a krůček po krůčku skládá záslušnou a pestrou mozaiku projektů a služeb, jež DIC poskytuje. Ráda by završila ještě projekt „integrovaného zaměstnávání“ mladých lidí s postižením, a to právě v kavárně Start. Vstřícnosti, empatie i dobré vůle má tato dáma na rozdávání, a já věřím, že se jí bude v potřebné míře dostávat i energie. Do nového roku proto této sympatické ženě s ojedinělým jménem, které zdělila po své mamince a jež znamená „ta, která je stále milována“, přeji nejen dostatek energie, ale i pevné zdraví...

Jaká cesta vedla k vaší současné pracovní pozici, tedy k pozici ředitelky Dětského integračního centra v Krči?

Ve školství pracuji od roku 1986. Začínala jsem ve vesnické mateřské škole na Praze-západ, která zcela běžně integrovala jedno až tři děti s nějakým handicapem, protože široko daleko žádná jiná školka nebyla. Tím jsem se úplně přirozeně dostala k integraci. Školku navíc navštěvoval i můj tehdy dvouletý syn a opět minimálně další dvě dvouleté děti, což představovalo další formu integrace či inkluze, o níž se dnes hodně diskutuje – dvouleté děti v MŠ.

Po druhé mateřské dovolené jsem se do této školky vrátila a situace byla obdobná. Mně tudíž od samého počátku připadala integrace naprosto normální, přirozená a správná. Už od dob studií jsem měla v hlavě koncepci, kterou v DIC

nyň uplatňujeme a realizujeme, ovšem ve zmiňované dvoutřídní mateřské škole se takovéto aktivity praktikovat nedaly. Vypracovala jsem tedy integrační projekt, k čemuž mě mimo jiné podnítila i skutečnost, že můj syn byl těžký alergik.

V roce 1992 vyhlášovala Praha 4 výběrová řízení na nové ředitelky. Přihlásila jsem se i s vizí realizace tohoto integračního projektu a uvedla jsem, že se ráda ujmu vedení jakékoli MŠ, která nebude v centru Prahy, protože jsem samozřejmě pro různé aktivity nezbytně potřebovala zahradu. Dostala jsem na výběr mezi čtyřmi školkami a já si zvolila právě tuto MŠ v Hurbanově ulici, protože mě nadchla velká zahrada.

V roce 1993 jsem nastoupila do funkce ředitelky této mateřské školy, a tedy již dvacet let buduji po jednotlivých

krocích tento projekt. Řekla bych, že teprve nyní je to, co jsem si před těmi dvěma dekádami vysnila, završeno. Poslední byl právě projekt tréninkové kavárny.

Můžeme se u oněch kroků podrobněji zastavit? Co se zrodilo jako první a jak jste postupovali dál?

Původně jsme fungovali jako nadace, vlastně jedna z prvních nadačních vůbec, které zde po revoluci vznikly. Nesla název Nadace integrace a byla založena už v roce 1991. Po deseti letech jsme ji kvůli složité legislativní situaci byli nuceni zrušit. Zároveň jsme v roce 1990 založili občanské sdružení SAOP (Sdružení pro aktivní odpočinek a integraci postižených), které v 90. letech realizovalo opravdu spoustu aktivit a projektů. Ostatně všechny oblasti naší činnosti jsou propojené a provázané. Od roku 1998 fungujeme jako soukromé školské zařízení, které tvoří mateřská škola speciální, speciálně pedagogické centrum a školní jídelna. Potom zde působí registrované zdravotnické zařízení – nyní výhradně v oboru rehabilitace – s napojením téměř na všechny zdravotní pojišťovny. Dříve tu bývala i neurologie a pediatrie.

Mou třetí profesí, kterou mám asi nejradši, je psychologie a psychoterapie, poskytují tedy služby rodinné terapie. A jelikož hodně pracuji s rodinami, asi před deseti lety jsme zakoupili polorozbořenou chalupu v Jizerských horách, kterou jsme postupně zrekonstruovali, a teď je z ní takový jednoduchý penzion, jmenuje se Krabička a má kapacitu asi 20 lůžek. Jezdí tam především členky našeho Klubu maminek, rodiče s dětmi, které navštěvují naše DIC, i skupiny mladých dobrovolníků. No a poslední částí tohoto projektu, jak už jsem se zmiňovala, je tato tréninková kavárna Start.

Vraťme se k mateřské škole. Jakou má kapacitu a jak je koncipována?

S tím, jak se vyvíjí předškolní výchova a vzdělávání, se vyvíjí i my. Postupně měníme například typy tříd, abychom vyhověli zájmu rodičů i trendu doby. Máme zde sedm tříd, z toho čtyři speciální, dvě běžné s integrací a jednu speciální rehabilitační. Kapacita školky je 120 dětí, ale v současné době sem dochází 109 dětí, neboť určité typy postižení neumožňují mít více než 18 dětí ve třídě. Jedna ze tříd je dvojjazyčná a funguje už pátým rokem. Jiná je zaměřena na logopedii, další na ekologickou výchovu a o té rehabilitační jsem již mluvila. Působí zde čtyři asistenti pedagoga a tři evropská dobrovolníci.

Zastřešujícím zaměřením mateřské školy je zdravý životní styl, který spočívá v dodržování a naplňování pěti základních principů, a sice v komplexnosti, tj. v holistickém pojetí života, dále v integraci a inkluzi, v systémovém přístupu k jednotlivci a rodině, v pozitivním naladění a v aktivním přístupu k řešení problémů a zátěží.

Nabízíte i nějaký speciální stravovací režim?

Máme trošku jiné stravování, řekněme jednodušší, které lze nejlépe charakterizovat slovy „kuchyně našich babiček“. Nezacházíme do žádných extrémů, maso podáváme dvakrát až třikrát týdně, méně solíme, v jídelníčku je více ryb, a naopak méně sladkého.

Předpokládám, že jste schopni zajistit i dietní stravování...

Ano, zajišťujeme asi deset speciálních stravovacích režimů, což je bohužel velice nákladné. Vaříme například pro děti s celiakií, diabetem, různými alergiemi apod.

Jaké služby poskytuje vaše speciálně pedagogické centrum?

Ze zmíněných pěti principů vyplývá nutnost podpory rodiny, což kromě rodinné terapie, kterou poskytují já, zastává právě speciálně pedagogické centrum. Nedávno do SPC nastoupila nová mladá psycholožka, která je ve věku maminek našich dětí a má rovněž šestileté dítě, tudíž pro některé maminky je snazší komunikace s ní. Jiné, které vyslechnou radu spíše od osoby ve věku jejich matky, ne-li babičky, pak volí konzultaci se mnou. Specializuji se zejména na zpracovávání traumatu v souvislosti s narozením postiženého dítěte i rozvodového traumatu.

Jinak naše poradenské zařízení samozřejmě poskytuje klasické služby jako každé jiné speciálně pedagogické centrum. Máme kolem 350 klientů a všemi možnými způsoby podporujeme integraci a inkluzi, na vysoké úrovni je logopedie.

Už jste se zminila o tom, že zde funguje i nestátní zdravotnické zařízení zaměřené na rehabilitaci...

Ano, provádíme vodoléčbu – k dispozici je vířivá koupel, cvičení v bazénku s teplou vodou a sauna. Kromě toho nabízíme míčkovou automasáž, což je speciální masáž molitanovým míčkem, dále kondiční cvičení na gymballech a s overbally, cvičení s jógovými prvky, dechovou rehabilitaci, práci s keramickou hlinou, zooterapii a canisterapii.

Vaše práce je nejen smysluplná, ale nepochybně i značně psychicky náročná. Když jsem procházela vaše webové stránky, všimla jsem si, že se věnujete i čínskému cvičení čchi-kung. Je to váš způsob relaxace? Jak vlastně odpočíváte a dobíjíte energii?

Čchi-kung cvičím už asi deset let, a to i s klienty. Jde o úžasné cvičení, které patří do systému čínské medicíny. Já cvičení ještě obohacuji o prvky z jiných systémů, například jógy nebo bioenergetiky. Jinak ráda lyžuji a jezdím na kole, relaxuji zkrátka pohybem.

Mohla byste, prosím, uvést něco bližšího i o aktivitách SAOPu, tedy Sdružení pro aktivní odpočinek a integraci postižených?

Jak už jsem uvedla, SAOP je jedno z prvních občanských sdružení založených v České republice. V průběhu let zrealizovalo celou řadu projektů. Mnoho let patří mezi stěžejní projekty evropská dobrovolná služba. V současné době u nás pracují tři zahraniční dobrovolníci. V podstatě se jedná o výchovu mladých lidí prostřednictvím jejich dobrovolné služby a zároveň o jakousi multikulturní integraci. Měli jsem u nás lidi z Německa, Španělska, Francie, ale také z Arménie či Turecka. Díky péči o postižené dítě tito mladí lidé poznají spoustu věcí, které by jinak nepoznali, a zrevidují si žebříček hodnot. U nás je služba velmi náročná, tudíž se čas od času stane, že ji dobrovolník nevydrží a rezignuje. Kromě toho v rámci SAOPu funguje asi 15 let Klub maminek a taktéž organizujeme ekologickou výchovu rodin.

Pokud jde o integraci a inkluzi, v čem vidíte největší slabiny či rezervy v našem systému?

Integrace ve školách je velmi dobře ošetřena, ale vůbec není ošetřeno pracovní uplatnění těchto mladých lidí po škole, tj. ve věku kolem 22–24 let. Zůstávají tedy buď doma u rodičů, anebo jsou vedeni na pracovním úřadu, což je deprimující pro celou rodinu. Rodiče totiž poukazují na to, že celý život usilovali o integraci svých dětí do běžného, normálního života. Děti podstupovaly integraci v mateřské škole, pak v základní škole, některé i při dalším studiu, ale poté, co školu ukončily, se pro ně nenajde odpovídající práce s přiměřenou zátěží, kterou by zvládly, a omezenou pracovní dobou, jež je pro ně na každodenní bázi přijatelná. V běžném provozu neobstojí, protože jsou pomalejší, nejsou tak bystré, nemohou pracovat na výkon...

Opravdu neexistují žádné systémové možnosti, jak tuto situaci řešit?

Bylo by skvělé, kdyby tito mladí lidé mohli nastoupit do zaměstnání, kde budou každý den 2–4 hodiny, za což dostanou zapláceno, ale zároveň je potřeba, aby byl na pracovišti někdo, kdo na ně dohlédne a v případě potřeby jim pomůže. Právě projekt tohoto typu bych zde ještě velice ráda zrealizovala, a to v rámci této tréninkové kavárny Start. Jsem už v kontaktu se šesti rodiči dětí (některé jsou našimi bývalými žáky) ve věku 22–24 let, které absolvovaly praktickou školu. My jsme sice schopni zaplatit jim za odvedenou práci, ale kavárna je maličká a nevýdělečná, a tudíž nemáme z čeho zaplatit onoho pracovního terapeuta, kterého tito mladí lidé nezbytně potřebují.

Úřad práce zajišťuje podporu v tom smyslu, že poskytuje až tři sta tisíc korun na rozjezd takového pracovního mís-

ta, ale je s tím spojeno obrovské množství administrativy, na což momentálně nemám časovou ani psychickou kapacitu. V rámci projektů financovaných z peněz EU se této činnosti věnují některá občanská sdružení, jenže takový projekt poměrně záhy skončí a ty děti se opět ocitnou na začátku... V každém případě by bylo žádoucí, aby tito handicapovaní mladí lidé měli širší systémovou podporu, což by měl ošetřit stát. Jako psycholog totiž velmi dobře vím – a praxe mi tuto zkušenost bohužel potvrzuje –, že opakovaný neúspěch, jemuž posléze v životě musejí čelit, vede k depresím.

Ano, je to tak, a navíc je to smutné. Ovšem vezmeme-li to z druhé strany, jistě mi potvrdíte, že pro každého postiženého jedince integrace vhodná není...

To je pravda, kterou rovněž mohu podložit příkladem z praxe. Loni jsem měla v péči osmnáctiletého klienta, který u nás jako dítě navštěvoval mateřskou školu. Trpí spastickou diparézou, tedy oslabením a postižením dolní poloviny těla. S podporou a na přání rodičů vřdycky na všech stupních škol procházel integrací. Po celou dobu šlo o ukázkový příklad úspěšné integrace, nicméně na gymnáziu se zamíloval do zdravé dívky, a protože neuspěl, dostavila se těžká deprese. Musí užívat antidepresiva. V konfrontaci se svým handicapem dospěl k přesvědčení, že nikdy nebude moci vést normální život... Říkám si, že kdyby navštěvoval třeba gymnázium v Jedličkově ústavu, možná by se zamíloval do postižené dívky a podobnou psychickou ránu, jakou zažil nyní, v dosti choulostivém a citlivém věku, by neutřil... Smyslem integrace jedinců, kteří mají už tak dost těžký osud, by mělo být především to, aby se cítili dobře, pro což existuje hezký anglický výraz *well-being*. Některé kolegyně speciální pedagožky se mnou sice úplně nesouhlasí, já se však domnívám, že je lepší, aby některou dovednost či schopnost mělo dítě raději méně rozvinutou, než aby trpělo úzkostí, obavami, či dokonce neurózou.

A ještě poslední dotaz. Pořádáte i nějaké akce pro veřejnost?

Naším cílem je fungovat také jako komunitní centrum pro lidi, kteří tu bydlí. I proto jsme otevřeli kavárnu Start, kde pořádáme různé kreativní workshopy, besedy, filmové projekce apod. Kromě toho nabízíme hodiny cvičení pro veřejnost či pronájem prostor pro nejrůznější akce.

Děkuji za podnětný rozhovor a přeji mnoho zdaru, elánu a úspěchů v novém roce.

Se Sevilou Kačenovou rozmlouvala Šárka Kociánová